

BIJLAGE

Zelfsturing - Tips voor ondersteuning

Vooraf

Elk kind reageert anders op hulpmiddelen die worden aangeboden.

Daarom focussen

- Op een mogelijk *aangrijpingspunt*: het willen, richting kiezen, scenario's bedenken en afstand nemen.
- Op de *beleving* van het kind (wat voelt het, denkt het, wil het, verwacht het? ...)

1 Wilsfactor

Waar kan het fout lopen?

Het kind

- blijft passief wachten na een opdracht, het begint er niet meer aan
- gelooft niet dat hij het kan
- een opdracht, initiatief, voorstel laat hem koud
- geeft meteen op
- kan zichzelf niet oppeppen / moed inspreken
- geeft een hulpeloze indruk
- is bij het minste afgeleid
- kan geen frustratie (moeilijkheden) verdragen

OF

- is bijzonder koppig (probleem met intelligentie)
- toont een vorm van hyperkinesie : loopt bij het minste warm , vliegt van hier naar daar
- wil enkel doen wat hem interesseert en vertikt het om een andere taak erbij te nemen
- gelooft niet meer dat het iets kan veranderen aan de zaak, geloof in eigen impact is weg
- ondergaat de situatie

Mogelijke tussenkomsten

Op niveau van sfeer en relatie

- Is er een gevoel van basisveiligheid (bij leerkracht en / of kinderen) waardoor de kinderen met initiatieven kunnen komen;. (kinderen worden niet uitgelachen ...)
- Heb je het gevoel dat je een open contact hebt met het kind (o.m. faalangstige kinderen)
- Werk je aan zelfvertrouwen en assertiviteit? Bevestig je het kind bij zijn initiatieven?

Op niveau van organisatie

- Is er ruimte om via instructie/begeleiding doorheen de opdrachten te gaan?
- Weet het kind alle benodigdheden staan, kan het die zelfstandig hanteren (weet je het zeker)?
- Kunnen de kinderen rustig werken / is de hoeveelheid afleidende prikkels niet te groot?
- Kun je het kind aan iemand koppelen om samen te werken?
- Zijn er afleiders (bijvoorbeeld even een spelletje spelen of een behendigheidsje)?
- Kwaliteitsvol materiaal : kleurrijk, aantrekkelijk, voldoende stevig?
- Is elke opdracht een uitdaging? Is die kort genoeg, zodat je met korte spanningsbogen werkt en succeservaring mogelijk maakt?
- Zijn er rustige werkplekken in de klas, waar je geconcentreerd aan iets kan werken?
-

Op niveau van inhoud

- Sluit de opdracht/ het aanbod aan bij de belevingswereld van het kind?

- Heeft het kind enig beslissingsrecht (bijv. kiezen om iets niet te maken, met wie, ...)?
- Is de opdracht haalbaar?
- Zijn de materialen eventueel gemarkeerd naar moeilijkheidsgraad (stippen op puzzels of boekjes)?
- Zijn er stappenplannen? Werken die? Zijn ze niet te omvangrijk of te gedetailleerde.?
- Heb je opdrachten waar niet één antwoord is, maar meerdere en ervaart het kind de meerdere antwoorden als juist?
- Leert het kind een leervraag stellen aan zichzelf?
- Heeft het al dan niet maken van de taak impact, gevolgen die voelbaar zijn?
- Heeft het kind een verantwoordelijkheid-op-maat (zodat het succeservaring kan opdoen?)

Op niveau van begeleidingsstijl

- Ga je met het kind een inlevend gesprek aan (Wat is vervelend ? Moeilijk? ...)?
- Ga je vooral het positieve beklemtonen?
- Probeer je het kind aan te moedigen, het tot actie aan te zetten?
- Merk je kleine initiatieven of ideeën en probeer je die gepaste aandacht te geven?

Op niveau van evalueren

- Help je kinderen het gevoel van lukken ook aan zichzelf toe te schrijven i.p.v. aan de omgeving?
- Hoe sta je zelf tegenover kinderen die een eigen wil hebben, hun eigen ding willen doen?

2 Richting kiezen en beslissen

Waar kan het fout lopen?

- niet kunnen kiezen
- in zijn keuze laten beïnvloeden door anderen
- geen doordachte keuze maken, zomaar iets doen
- geen voeling meer met prettig en niet prettig of interessant en niet en dus zomaar afwerken wat men denkt dat moet gebeuren
- er interesseert hem / haar niets
- geen inspiratie hebben om een keuze in te vullen
- keuze sterk laten beïnvloeden door certificaatgerichte motieven (beloning ...).
- geen ideeën hebben

Mogelijke tussenkomsten

Op niveau van sfeer en relatie

- In welke mate is de groep en ben jij zelf tolerant tegenover afwijkende ideeën.
- Aanvaardt de groep dat je je mening geeft. Is er een groepsnormering.

Op niveau van organisatie

- Is er echt kans om iets boeiends te kiezen?
- Kind als eerste laten kiezen en pas dan de anderen
- Per twee laten beslissen : één lievelingsopdracht van de ene en één van de andere
- Snuffelhoek organiseren: kinderen bekijken de opdrachten eerst en beoordelen ze i.f.v. prettig of niet.
- Kan je door je keuze impact ervaren? Betekent zijn keuze iets voor het kind? (inspraak)
- Overzichtelijke klasinrichting (open rekken, labeling ...)
- Hulpmiddelen aanreiken (bijv. denkhoed, keuzebord ...)

Op niveau van inhoud

- Het kind heeft nog veel behoefte aan modellen (waaraan het bijvoorbeeld één ding verandert).

- De interesses achterhalen met de kinderen (bijv. lijstje maken met wat het graag doet in de klas, thuis – en een plaats geven in de klas,
- Interesse in groep laten verwoorden (of zelf aanbrengen) zodat ze elkaar kunnen inspireren.
- Aanbod / opdrachten zo formuleren dat ze zich in dat interessegebied kunnen afspelen
- De hoeveelheid eigen invulling beheersbaar houden: 3 keuzes i.p.v. volledig open houden
- Tijd geven voor experiment (niet meteen een uitkomst verwachten, maar het zoeken en uittesten is minstens even belangrijk)
- Verschillende wegen laten om tot dezelfde oplossing te komen.

Op niveau van begeleiding

- Bezorgdheid uitspreken, probleem van lage interesse verwoorden. (Soms komt een gesprek op gang waarbij het kind eerst wat kwijt wil, en dan uiteindelijk toch kan beginnen)
- Vraagstelling aanpassen waarbij je peilt naar mening, waarom
- Eigen oplossing / invulling van het kind toelaten, jezelf afvragen waarom je het er moeilijk mee hebt
- Model zijn, hoe kies je zelf, hoe ga je zelf om met je interesses

Op niveau van evaluatie en focus op ondernemen

- Voldoende kans tot uitproberen zonder dat er een expliciete slaagkans aan verbonden is of positieve resultaten laten meetellen, negatieve niet (basisveiligheid)
- Mening van kind vragen (moeilijkheidsgraad, leuk?) en hier ook iets mee doen: suggesties laten doen, hoeken, contracten laten uitbouwen

3 Scenario bedenken en uitvoeren

Waar kan het fout lopen?

- geen stappen zien
- niet weten waar beginnen
- geen beeld hebben van de opdracht, verwachting, niet kunnen visualiseren
- probleem niet kunnen uitsplitsen in deelproblemen
- slordig werken, vlug vlug
- bij details blijven hangen, geen gevoel voor timing hebben
- iets beginnen en dan stilvallen
- geen combinaties maken in de tijd (bijv: dit duurt langer dan dat, dat moet drogen en ondertussen ..., nu is dit vrij dus)
- er invliegen, impulsief beginnen

Mogelijke tussenkomsten

Op niveau van sfeer en relatie

- Zorg ervoor dat de relaties helper – geholpen worden regelmatig veranderen zodat het kind zich niet altijd de kluns voelt maar ook eens de expert
- Laat helpen sowieso toe, ook als is het nadoen en voorzeggen.
- Leer kinderen wel vragen stellen over “wat is een goeie helper?”

Op niveau van organisatie

- Voorstructureren van de werktafel, hoeveelheid materiaal beperken
- Toegankelijkheid van het materiaal
- afspraken i.v.m vrij gebruik duidelijk stellen
- Gebruik van waarschuwingssignalen: keukenwekker voor timing
- Visuele voorstelling van deelopdrachten.
- Versobering van stappenplannen:
- Afzonderlijke plaats geven, zodat storing tot een minimum herleid wordt, bijv. met gezicht naar muur.

- Geef kinderen een hulpmiddel zodat ze kunnen aangeven wanneer ze hulp nodig hebben zonder dat ze werkloos zijn
- Per twee laten werken en wachten op elkaar tot beiden de stap klaar hebben
- Gebruik vaste procedures (doorheen de vakken, doorheen de school): waar werkjes leggen die af zijn, waar vind je voorbeelden?

Op niveau van inhoud

- Inhoudelijke vulling geven, voorbeelden , foto's, visuele voorstellingen.
- Laat kinderen eventueel het voorbeeld namaken maar geef aan dat er 2 dingen anders zijn, of moeten worden ...
- Nagaan of het kind de schooltaal waarin de opdracht geformuleerd is, begrijpt.
- Opdracht vooraf reeds uitsplitsen (of gedeeltelijk)/ voorstructureren.
- Stappenplannen voorzien, overzichtskaarten waarin de werkwijze wordt toegelicht. Pas op: dit kan ondernemende kinderen dan weer afremmen
- Voor auditief ingestelde kinderen: de stappenplannen op band zetten en laten beluisteren. Stop na elke stap.
- Voorzie ruimte voor experimenteren, laat kinderen uittesten i.p.v. enkel prestatiegericht bezig zijn.

Op niveau van begeleiding

- Opdracht meedoen met kind, verwoorden wat je doet, nadien neemt kind meer en meer over.
- Tracht je in te leven in het denkproces / handelingsproces van het kind, breng het onder woorden.
- Laat het kind handelen en breng de handeling onder woorden i.p.v. eerst te laten verwoorden.
- Laat hen desgevallend tonen / tekenen en sta toe dat de gebruikte woordenschat beperkt is.

Op niveau van evaluatie

- Waardeer zelfgevonden 'truukjes' van kinderen (ook al zijn die misschien minder efficiënt)

4 Afstand nemen

Waar kan het fout lopen?

- hardnekkig blijven voortdoen
- geen fouten zien, niet kunnen corrigeren
- vaststellen dat je niet rond geraakt.
- Niet kijken naar de correcties, het niet meer aankunnen om nog gecorrigeerd te worden
- Steeds dezelfde fout maken
- Niet onder woorden kunnen brengen wat het precies wil doen, zal doen. ...
- Blijven prutsen, op dezelfde manier proberen als het niet lukt
- Niet kunnen zeggen hoe men iets gedaan heeft

Mogelijke tussenkomsten

Op niveau van sfeer en relatie

- In de kring terugblikken op activiteiten. Laat kinderen elkaar inspireren.

Op niveau van organisatie

- Stophulpmiddelen gebruiken, buffers in de fasering (eerst dit doen, dan naar persoon X om na te kijken, dan verder doen).
- Planningskring houden waarin kinderen elkaar hun ervaringen met bepaalde opdrachten, inschatten van tijd vertellen, alvorens ze daadwerkelijk beginnen plannen
- Individuele plan- en terugblikgesprekken
- Blad, werkschema, takenbord laten invullen m.b.t. planning.

Op niveau van inhoud

- Kinderen brengen onder woorden hoe ze iets zullen aanpakken.
- Kinderen zoeken zelf een leervraag, geven zichzelf een opdracht, kiezen voor zichzelf een opdracht en verantwoorden.
- Laat kinderen uitleggen hoe ze te werk zijn gegaan

Op niveau van begeleiding

- Lok eigen mening geven, eigen ideeën geven uit
- Corrigeer niet meteen zelf, geef het kind de kans, laat hem verwoorden waarom iets goed is.
- Zelf oordeelkundig fouten maken, je denkproces verwoorden in het nakijken van je eigen werk

Op niveau van evaluatie

- Eigen verzamelmap met werk laten aanleggen, met aandachtspunten van wat goed en niet goed is.
- Kinderen een individueel vorderingsrapport laten bijhouden, met individuele doelen
- Peilen naar de beleving van de kinderen. Hoe voelen ze zich bij het werk (ook tijdens het werk)
- Laat kinderen zelf een beoordelingscriterium naar voor laten schuiven ...
- Creatieve vormen van evaluatie van bijv. discussie: wat was standpunt van je partner?